

De zes mooiste dorpen van Vlaanderen. Pasmunt in de communautaire onderhandelingen?

**Maandag 30 mei 2011 om 19u45
GC De Lijsterbes, Kraainem**

Het politieke leven in de zes Enkele politieke beschouwingen uit de Zes

**Toespraak Jan Walraet
Voorzitter Conferentie van Vlaamse Mandatarissen van de Zes**

De hele avond is een lofzang op de zes mooiste dorpen van Vlaanderen. Onbekend is immers onbemind. Het doet ons deugd. We zijn het duidelijk niet gewoon. Het zijn gemeenten die door Vlaanderen zelf vaak vergeten worden en soms een beetje verweesd achterblijven en op tal van vlakken achterop hinken. Maar het venijn zit in de staart zoals de volksmond het voorhoudt en dus op het einde van deze avond. Het adagium luidt immers: "Pour vivre heureux vivons cachés". Niet is minder waar: de politieke situatie in deze zes mooie dorpen is allesbehalve rooskleurig om niet te zeggen uiterst onrustwekkend. De toestand lijkt op het populaire deuntje: "Tout va très bien, Madame la Marquise".

De politieke geschiedenis van onze gemeenten is er een van onbezonnen naïviteit en gebrek aan dossierkennis. We vrezen dat dit spijtig genoeg en zeker in het licht van de laatste ontwikkelingen de rode draad was en blijft en dat dit zal leiden tot de zoveelste zwarte bladzijde in onze geschiedenis.

Het is reeds in vorige tussenkomsten naar voren gebracht maar we kunnen als politieke vertegenwoordigers in de zes niet genoeg benadrukken dat we het kind van de rekening dreigen te worden. We zijn natuurlijk niet sterk maar het is de plicht van onze Vlaamse Gemeenschap ook oog te hebben voor de belangen van al haar inwoners zeker hier in de Zes.

Van de andere kant hebben we binnen de Zes te maken met bewonderenswaardige mensen van alle slag, met een middenveld dat geleerd heeft op te komen voor zichzelf in schril contrast met de koudwatervrees van de meeste van onze politici. Binnen alle partijen zijn er mensen actief die blijven vechten tegen de bierkaai met wisselend resultaat en af en toe ook een succes. Terwijl een omvangrijk deel van de Franstalige politici in de Zes zijn eigenlijk van kwade wil is - waarbij er zeker uitzonderingen zijn - en zich nooit neergelegd heeft bij het feit dat deze gemeenten Vlaamse gemeenten zijn ondanks hun Franstalige meerderheden. De sociologische gegevens zijn in de politieke context irrelevant. De perikelen rond de gemeenteschool van

Wezembeek-Oppem zijn het laatste (school)voorbeeld in een lange rij. Hier worden zelfs de meest schaamteloze leugens verspreid alsof er niets aan de hand is. Het zou perfect een dagelijkse soap kunnen zijn: "Het leven zoals het is in een faciliteitengemeente".

De lange voorgeschiedenis van meer dan 50 jaar faciliteiten is hier al door andere sprekers aangeraakt. We zullen niet te ver uitweiden over het verleden want dat zou te uitvoerig kunnen worden. Waar meestal aan voorbijgegaan wordt is dat sommige bepalingen van toen nu nog doorwerken. Het feit dat de faciliteiten in Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem minder uitgesproken zijn dan in de vier andere gemeenten is een pijnlijke herinnering aan het feit dat deze twee gemeenten toen eigenlijk geen faciliteiten hadden mogen krijgen. De geschiedenis zou er waarschijnlijk totaal anders uitgezien hebben als onze onderhandelaars toen iets doortastender en beter gedocumenteerd waren geweest. Bij sommige onderhandelingen waren er bij de Vlaamse onderhandelaars zelfs geen kaarten beschikbaar terwijl de Franstaligen vervalste lijsten huis per huis hadden die hun bezorgd werden door sommige van onze toenmalige bestuurders. Wij houden ons in ieder geval en ten allen tijde beschikbaar om betrouwbare informatie te leveren...

De faciliteitenregeling in de zes werd in illo tempore voorgesteld als een Vlaamse overwinning. Men was al blij dat deze gemeenten niet in de Brusselse agglomeratie ingelijfd werden. Tot overmaat van ramp werden er enkele jaren later zelfs onderwijsfaciliteiten toegekend in de waan dat dit de integratie zou bevorderen. Toen reeds wist de meerderheid in de Zes dat dit faliekant moest aflopen omdat dit onderwijs een bron geworden zou worden van desintegratie. Maar ze riepen in de politieke woestijn. "Het kan verkeren" zei Bredero.

Het afschaffen van het bijzonder arrondissement (de landing) in 1970 was een stap in de goede richting en een signaal voor de Franstaligen dat de Zes niet als een rijpe appel in het Brussels Gewest zouden vallen.

Later bouwde de Raad van State hierop verder en ontwikkelde een indrukwekkende rechtspraak die uiteindelijk leidde tot de pacificatieregeling met de rechtstreekse verkiezing van de schepenen en van de OCMW-raadsleden. Deze mandatarissen konden gevraagd worden hun kennis van het Nederlands met alle middelen van recht te bewijzen wat nu niet meer het geval is. Ze hebben nu een onweerlegbaar vermoeden van kennis van het Nederlands. Dit was de eerste duidelijke stap achteruit. Als compensatie hadden de Nederlandstalige lijsten dan de mogelijkheid schepenen te hebben met het recht beslissingen van het college naar de gemeenteraad te verwijzen. Dit heeft in een eerste fase geleid tot enkele schepenen maar door de achteruitgang van de Nederlandstalige lijsten zijn er nu enkel in Sint-Genesius-Rode en Wemmel nog Vlaamse zogenaamde oppositieschepenen. Er is ongeveer een vierde van de stemmen nodig om een schepenzetel te behalen. De constante rechtspraak van de Raad van State heeft wel tot gevolg gehad dat in de gemeenteraden van de Zes enkel het Nederlands gebruikt wordt.

Een ander gevolg is nog later de omzendbrief Peeters die de puntjes echt op de "i" zette. De uiteindelijke goedkeuring ervan door de Raad van State was de ultieme bekroning van jarenlang lobbywerk. We waren dolgelukkig. Maar net nu dit bereikt is stapelen de onweerswolken zich op. Het is alsof de Vlaamse onderhandelaars lijden aan gedeeltelijk geheugenverlies. Dit zijn nochtans de twee belangrijkste verworvenheden van de laatste jaren. En ze worden nu al als pasmunt gebruikt. Dit gaat ons begrip te boven.

Alle staatshervormingen na 1963 en 1966 bevatten als toegift enkele bepalingen voor de faciliteitengemeenten waar we (een klein beetje) beter van werden. De allerlaatste ontwikkelingen bij de splitsingsvoorstellen van BHV echter leiden naar een systeem waar de Nederlandstaligen in de faciliteitengemeenten in tegenstelling tot de andere gemeenten van Halle-Vilvoorde enkel achteruitgaan en sommige duur bevochten verworvenheden zien afzakken. De prijs voor de splitsing van BHV wordt bij ons cash betaald.

We werden het laatste jaar overdonderd door allerlei nota's (Dehaene, De Wever, Vandelanotte, Beke) en binnenkort waarschijnlijk een nota Di Rupo. Welke richting die zal uitgaan is moeilijk te voorspellen of juist niet. Het is in ieder geval oppassen geblazen. Geen enkele van deze nota's stelt ons gerust, integendeel. We hebben ze allemaal de revue zien passeren en de eerlijkheid gebiedt ons te stellen dat er voor de Zes weinig positiefs te rapen valt.

In het licht van al deze nota's zenden al onze mandatarissen in hun respectievelijke partijen geregeld signalen uit om te wijzen op de gevaren. We stellen immers vast dat correcte achtergrondkennis blijkbaar niet altijd de grootste troef is van onze onderhandelaars.

Men mag dus gerust zijn dat al onze Vlaamse mandatarissen deze ontwikkelingen met argusogen volgen. Des te meer daar we niet rechtstreeks de pen mee vasthouden waarmee al deze nota's geschreven zijn. Het is bedroevend vast te stellen hoe bij de onderhandelingen tot nu toe veel te weinig rekening gehouden werd met de mening van onze mandatarissen in de zes.

Een kort overzicht van de zeer recente geschiedenis aan de hand van de verschillende nota's of wat ervan gekend is (met dank aan de media) maakt veel duidelijk:

De nota Dehaene voorzag:

- een splitsing van het kiesarrondissement B-H-V, ook voor de Europese en de senaatsverkiezingen.

- een dubbele lijstverbinding Brussel met Vlaams- en Waals-Brabant. Franstalige kopstukken kunnen niet meer opkomen in Vlaams-Brabant, maar Franstalige partijen kunnen wel lijsten met lokale kandidaten indienen in Vlaams-Brabant en Vlaamse partijen kunnen hetzelfde

doen in Waals-Brabant.

geen echt inschrijvingsrecht (gaan stemmen in Brussel), wel tweezijdig bedrukte kiesbrieven in de zes faciliteitengemeenten in de Rand (enerzijds de Brusselse, anderzijds de Vlaamse lijst).

de adjunct van de gouverneur neemt de kiesverrichtingen in de zes Vlaamse randgemeenten met faciliteiten voor zijn rekening zodat de balorige burgemeesters niet meer balorig kunnen zijn en geen foute oproepingsbrieven meer kunnen versturen.

een voorgedij volgens het "systeem Voeren" wordt ingevoerd. Daarbij is de gouverneur van Vlaams-Brabant de bevoegde voorgedijoverheid, maar bij conflicten over een schorsing van een beslissing, wordt het college van gouverneurs samengeroepen; als daarin staking van stemmen optreedt, vervalt de schorsing.

beroep bij de Raad van State: de tweetalige algemene raad (4N/4F, met wisselend voorzitterschap) wordt bevoegd voor de zes faciliteitengemeenten.

De benoeming van de burgemeester wordt aangepast: als de Vlaamse regering geen burgemeester heeft benoemd bij de installatie van de gemeenteraad, wordt het de kandidaat met het hoogste aantal voorkeurstemmen op de grootste lijst.

In de nota Dehaene werd niet gesproken over een gebiedsuitbreiding van Brussel, de Franstalige inspectie in de faciliteitenscholen of een intrekking of afzwakking van de omzendbrief Peeters.

De nota De Wever die door de Franstaligen onmiddellijk werd afgeschoten, voorzag ondermeer het volgende:

Voor de verkiezingen voor Kamer, Senaat en Europees Parlement wordt de mogelijkheid gegeven te stemmen op ofwel de lijsten die ingediend zijn in de kieskring Vlaams-Brabant ofwel de lijsten die ingediend zijn in de kieskring Brussel. In deze laatste kieskring wordt de mogelijkheid ingevoerd om, binnen elke taalgroep, een lijstverbinding te maken zoals die vandaag geldt voor de verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Een afzwakking van de omzendbrief Peeters: een uitzondering wordt toegekend voor een periode van maximaal drie jaar en is op uitdrukkelijk verzoek hernieuwbaar.

De Nederlandstalige kamers van de Raad van State behouden hun huidige bevoegdheden, ook inzake beroepsprocedures uitgaande van inwoners van de zes randgemeenten. Deze kunnen evenwel op gemotiveerde wijze verzoeken dat voor het oordeel over dit beroep een

Franstalig lid van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State wordt toegevoegd wanneer het beroep wordt geacht de verhoudingen tussen de Nederlandstaligen en Franstaligen of anderszins de pacificatie in de zes betrokken randgemeenten te raken.

Om het probleem van de benoeming van de "balorige" burgemeesters te omzeilen, wordt een nieuwe regeling ingevoerd. Burgemeesters van wie de benoeming geweigerd wordt door de (Vlaamse) voogdijoverheid kunnen zich wenden tot de bevoegde kamer van de Raad van State. Desgevraagd wordt voor het oordeel over dit beroep een Franstalig lid van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State toegevoegd. Wie geen rechtsmiddel aanwendt tegen de weigering om hem te benoemen, wordt geacht aan het mandaat te verzaken en kan niet opnieuw worden voorgedragen binnen dezelfde legislatuur.

De nota Vande Lanotte gaat hier in sommige aspecten meer in detail op in:

Voor de verkiezingen bouwt deze nota verder op de nota Dehaene en de nota De Wever.

De omzendbrief Peeters wordt ook hier afgezwakt maar het bijhouden van de databank wordt uitdrukkelijk aan de gemeentebesturen toevertrouwd. "De gemeentebesturen van de randgemeenten nemen de wilsuiking, [...], op in een daartoe bestemd bestand waarin de registratie datum en de datum waarop de in de vermelde artikelen bepaalde driejarige periode afloopt, de adresgegevens en de naam van de betrokken particulier worden vermeld."

De burgemeesters moeten verklaren de wet te zullen naleven en dan moet de Vlaamse regering binnen de dertig dagen benoemen.

Het Grondwettelijk hof wordt bevoegd voor geschillen inzake benoemingen van burgemeesters en ook in het algemeen inzake geschillen rond de taalwetgeving.

De nota Beke voorzag, voor zover bekend, voor de splitsing van B-H-V een aantal uitgewerkte wetvoorstellen waaronder:

Een wetsvoorstel ter splitsing van de kieskring B-H-V met een zogenaamde vrij "nette splitsing" met onder andere inschrijvingsrechten voor de zes faciliteitengemeenten, waardoor Franstaligen er voor Brusselse Franstalige lijsten zouden kunnen stemmen.

Een wetsvoorstel voor het gebruik der talen in de Rand, met onder andere de toegift dat Franstaligen in de faciliteitengemeenten maar om de zes jaar meer zouden hoeven te vragen officiële documenten in het Frans

toegestuurd te krijgen.

Een wetsvoorstel voor de benoeming van de burgemeesters met een versoepeling van de procedure voor de benoeming van (Franstalige) burgemeesters in de Rand.

Een wetsvoorstel met een regeling voor de Franstalige burgers in de Rand die een geschil hebben met de Vlaamse overheid en in het Frans berecht willen worden.

Wie dit alles aanhoort en leest weet dat bij ons de problemen zich op termijn gaan opstapelen.

Daarom hebben we als Conferentie van Vlaamse Mandatarissen van de zes faciliteitengemeenten onlangs nog een brief aan de partijvoorzitters gestuurd. Onze mandatarissen hebben daarenboven op verschillende vergaderingen binnen de onderhandelende partijen de volgende punten aangebracht.

In de bewuste brief laten we weten dat we tot op heden de discretie in acht genomen hebben en de onderhandelaars het voordeel van de twijfel gegeven hebben. Maar dat de uitgelekte en gekende teksten in verband met Brussel-Halle-Vilvoorde duidelijk genoeg zijn voor een verontruste reactie. De krijtlijnen voor een splitsing van de kieskring zijn volgens ons niet "proper". In ruil voor een in wezen administratieve aangelegenheid wordt de situatie nog erger dan ze vandaag al is:

Inschrijvingsrecht voor de inwoners uit de Zes: de inwoners van de zes faciliteitengemeenten zullen kunnen kiezen waar ze hun stem uitbrengen: of in de Brusselse of de Vlaams-Brabantse kieskring zonder zich te verplaatsen. Dit is een andere regeling dan in Voeren en de Luikse kieskring. Dit leidt zeker niet tot pacificatie, integendeel. Het is godgeklaagd dat Nederlandstaligen uit de faciliteitengemeenten (dus in Vlaanderen) als eerste vraag op hun stemcomputers de vraag zouden krijgen of ze wel in Brussel zouden willen stemmen!

De omzendbrief Peeters wordt afgezwakt: waar de faciliteiten tot op heden beperkt bleven tot eenmalige tegemoetkomingen aan burgers, zou de taalaanhangigheid maar om de drie of zes jaar moeten aangegeven worden. En wat met de aanleg van deze taalregisters? Deze zijn tot nu toe uitdrukkelijk afgewezen maar komen nu langs de achterdeur terug binnen. Dit is een schrijnend voorbeeld van inconsequentie. Er is jarenlang gestreden om geen talentellingen meer te hebben. Maar wat is dit dan? Zeker als het beheer ervan bij de gemeente zou liggen en zelfs georkestreerd gaat worden. Het aanleggen van dergelijke databanken werd tot nu toe door de Vlaamse regering uitdrukkelijk verboden! Dit is een pijnlijke achteruitgang na de bevestiging van de rechtsgeldigheid van de omzendbrief Peeters door de Raad van State. En vooral omdat de toepassing ervan voor de overgrote meerderheid van de Franstaligen in feite geen probleem meer vormt.

Inzake de benoeming van de burgemeesters maar ook in andere materies, wordt de rol van de Raad van State als beroepscollege afgebouwd. De Vlaamse kamer van de Raad van State wordt in de meeste gevallen vervangen door het (paritair samengestelde) **Grondwettelijk Hof**. Dit is een zeer gevaarlijke evolutie in het licht van eerdere uitspraken van het Grondwettelijk hof ondermeer over de tweetaligheid in de gemeenteraden van de faciliteitengemeenten. We zijn ervan overtuigd dat dit op termijn leidt naar de herinvoering van de tweetaligheid in onze gemeenteraden en daaruit voortvloeiend van een deel van de administratie. Wie iets anders beweert heeft toch een aantal teksten en arresten niet goed gelezen.

Het oprichten van een BMR: de **Brusselse Metropolitane Regio** zou zich niet beperken tot Brussel en de zes faciliteitengemeenten, maar zou bevoegd worden voor Waals-Brabant en alle 35 gemeenten van Halle-Vilvoorde. In heel dit gebied zou voortaan gestreefd worden naar een gezamenlijk beleid op sociaal-economisch vlak, openbare werken, leefmilieu en ruimtelijke ordening. We zien hier steeds meer een "sluipende besluitvorming". Wij vrezen dat het Brusselse Gewest in de komende staatshervorming als volwaardig derde gewest beschouwd zal worden indien Halle-Vilvoorde mee opgenomen wordt. De reacties van de Franstaligen op het BMR sterken ons in die mening.

De **burgemeesters** zouden een eed moeten afleggen over de naleving van de taalwetgeving. Hoe gaat men hier op toekijken en bij niet naleving eventueel sanctioneren? Als vandaag de dag de burgemeesters reeds gewoon tegen de decreten in van het Vlaams Gewest in stemmen zonder dat er afdoende sanctie komen. Onze niet-benoemde en dus waarnemende burgemeesters beweren bij hoog en bij laag dat zij de wetten navolgen en dat de Vlaamse regering onwettige beleidsdaden stelt in hun gemeenten. Onze onwillige waarnemende burgemeesters moeten hier waarschijnlijk flink om lachen en doen gewoon voort. Ze worden er ook niet financieel voor gestraft. Integendeel hun maandwedde is als waarnemend burgemeester hoger dan de functie zelf.

Hardnekkige geruchten over **culturele rechten voor de Franse Gemeenschap** in de zes faciliteitengemeenten baren ons zeer sterke zorgen. Dit was een onderdeel van de oplossing van de laatste regering Verhofstadt die gelukkig op het laatste nippertje werd afgewezen. Maar voor de Franstaligen blijft dit een wensdroom die geregeld in hun kringen opduikt. U zult begrijpen dat we op dit vlak uiterst wantrouwig blijven.

Dames en heren onderhandelaars, doe jullie werk maar splits BHV op een propere manier zodat wij als inwoners van de zes kunnen blijven zeggen dat we "gelukkig" wonen in Vlaanderen.

Toekomst

We zullen, zeer tot onze spijt, moeten ondergaan wat onze Vlaamse politici zullen aanvaarden. We kunnen enkel onze bekommernissen aankaarten want er zijn veel te weinig mensen met grondige kennis van zaken in de verschillende technische werkgroepen die onze onderhandelaars adviseren. Hierbij een warme oproep aan alle partijen om hieraan tegemoet te komen want daarna is het te laat. Of heeft men schrik van de echte situatie in de faciliteitengemeenten. Dat zou pas echte struisvogelpolitiek zijn. We zijn uiteraard voor de splitsing van B-H-V maar dan op een echt propere manier. We koesteren geen roeping als politieke zelfmoordenaars of kamikazes om de rest van B-H-V te redden. We roepen integendeel luid en klaar dat we er ook bij horen.

We zeggen altijd dat onze gemeenten echte Vlaamse gemeenten zijn en dat is ook onze vaste overtuiging. Maar het blijft een feit dat we de facto bijzondere gemeenten zijn met bijzondere toestanden en bijzondere sociologische gegevens.

Het is een feit dat deze gemeenten ook onderling niet echt vergelijkbaar zijn. Er zijn verschillende plaatselijke toestanden waarbij de eigen vertegenwoordigers van iedere gemeente het best geplaatst zijn om de plaatselijke situatie in te schatten. De "Zes" vormen dus voor een stuk een utopie en een gedachtenexperiment. Het enige echt gemeenschappelijke is hun statuut en dan nog. Deze vaststelling leidt dus hier en daar tot een andere invulling van het belang van de plaatselijke Vlaamse gemeenschap.

In de faciliteitengemeenten wonen grote aantallen Franstaligen die hoofdzakelijk vanuit het Brussels Gewest afkomstig zijn. De meest opvallende trend evenwel van de laatste jaren is de toenemende internationalisering van deze gemeenten, een fenomeen dat zeker niet beperkt is tot de zes. Zowel Nederlandstaligen als Franstaligen worden nu geleidelijk verdrongen, zeker in de Oostrand van Brussel, door een buitenlandse meer begoede inwijking. Deze inwijking is op dit ogenblik doordrongen van het foute veronderstelling in Brussel te wonen maar er is beterschap dankzij de onverdroten inzet van o.m. de vzw de Rand en de Vlaamse regering. Dit is zeker een feit waar in de toekomst gedegen rekening zal moeten mee gehouden worden en het voorwerp zal moeten uitmaken van een proactief beleid goed wetende dat deze groep gemeentelijk stemrecht heeft maar er op dit ogenblik weinig gebruik van maakt.

De bijzondere omstandigheden in de zes hebben uiteindelijk geleid tot verkiezingen met in de meeste gevallen twee lijsten met een communautaire opdeling. Aan Franstalige kant is er het fenomeen van de UF-lijsten waarmee we geconfronteerd worden. Aan Vlaamse kant zijn er de kartel- en eenheidslijsten waar de plaatselijke politieke strekkingen hun krachten bundelen. Iedere gemeente is daarin verschillend en dus zijn er hier en daar kleine uitzonderingen op de regel, denken we maar aan Drogenbos en Welmmel waar de politieke evolutie op termijn toch met argusogen gevolgd wordt.

Ook aan Franstalige kant zijn er evoluties merkbaar. Ook sommige Franstaligen zijn deze stellingenoorlog beu. Een aantal Franstaligen kan zich minder en minder vinden in het extremisme van de gemiddelde UF-lijst die gedomineerd worden door het gedachtengoed van o.m. het FDF. Wat de impact van deze evolutie op termijn betekent is koffiedik kijken. Zijn gemengde lijsten mogelijk? Het huidige politieke opbod aan Franstalige kant laat weinig hoop maar onze plaatselijke mandatarissen zullen ons zonder twijfel met hun expertise van de plaatselijke toestand toelaten de gevolgen hiervan correct in te schatten. In hetzelfde kader moet ook de internationalisering van de rand bekeken worden.

Feit is dat onze plaatselijke mandatarissen zullen moeten roeien met de riemen die ze zullen gekregen hebben. Laat ons hopen dat ze door onze onderhandelaars niet afgeknot of afgebroken worden. Het moge duidelijk zijn dat we er zeker niet gerust in zijn. We vragen niets liever dan overtuigt te worden van het tegendeel.

Tot slot

We zijn blij onbetwistbaar tot Vlaanderen te behoren. We zijn wel niet moeders mooiste maar horen toch zonder de minste twijfel tot de familie. En als er iets is dat men van deze avond moet onthouden is het feit dat het beschavingspeil van een moderne maatschappij afgemeten wordt aan de aandacht voor haar zwakkere leden. Wij doen in ieder geval ons best en hopen dat Vlaanderen dit niet vergeten is.